

Datum : 8 september 2022
Kenmerk : 20220001
Aan : het college van B en W van de Gemeente Oss
Betreft : Ongevraagd advies Mantelzorg 2022

Geacht college,

In het verlengde van ons advies betreffende mantelzorgbeleid in 2019 treft u hierbij een aanvullend ongevraagd advies. De Adviesraad betreurt in hoge mate dat er, naar onze mening, weinig is gedaan met ons toch zeker inhoudelijk sterk ongevraagd advies. Dit advies van 2019 gelieve u als hierbij ingelast te beschouwen en voegen wij hier ook als bijlage bij opdat wij een en ander onlosmakelijk van elkaar zien.

In uw reactie op ons toenmalige ongevraagde advies heeft u aangegeven het eens te zijn met het feit dat er inderdaad meer aandacht gewenst is voor mantelzorgers en ook dat in het WMO-beleid het mantelzorgbeleid aangescherpt zou worden om ervoor te kunnen zorgen mantelzorgers gericht te ondersteunen.

Van deze aandacht voor mantelzorgers en een aangescherpt mantelzorgbeleid zien wij tot op dit moment weinig terug.

Wij vragen daarom opnieuw uw aandacht voor de volgende punten:

1. Uit cijfers ontleend aan informatie van www.mantelzorg.nl blijkt dat de overheid jaarlijks financiële middelen ter beschikking stelt voor mantelzorg ondersteuning.
2. Volgens informatie van mantelzorg.nl kent Oss naar schatting in 2020, 27628 mantelzorgers van 15 jaar en ouder. Het grootste aantal van hen verricht langdurige zorg waarvan 4527 mantelzorgers langdurige intensieve zorg geven en 2514 van hen zich zwaar belast voelen. Toch een aantal om zeker beleidsmatig rekening mee te houden en er passend beleid op te ontwikkelen. Wij moeten daarbij constateren dat de bij ons meest recent bekende notitie over mantelzorg van de gemeente Oss dateert van 2016.
3. Onduidelijk en onvoldoende zicht op de resultaten. In de samenleving wordt er door overheden veel nadruk gelegd om zorg te verlenen door mantelzorgers. Mantelzorgers staan onder grote druk en mantelzorg neemt het leven van mensen grotendeels over.
4. Meer aandacht voor de mantelzorger. In het bijzonder voor de grote druk op de mantelzorger en de negatieve gevolgen van het bieden van mantelzorg zoals bijvoorbeeld eenzaamheid en het risico op hieruit voortvloeiende verdere problemen.

Dit ongevraagd advies gaat uit van vier aandachtspunten:

- A. Beleid
- B. Mantelzorg steunpunt
- C. Financiën
- D. ONS welzijn

A. Beleid

Als gemeente ben je verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning aan inwoners, persoonsgericht en op maat. Zo ook voor mantelzorgers. Dit is een grote uitdaging die vraagt om goede samenwerking met inwoners, welzijnsinstellingen, vrijwilligers, zorgaanbieders en zorgverzekeraars. Maar het biedt ook een mooie kans om het beste van deze werelden te combineren.

Mantelzorgers dragen in belangrijke mate bij aan een zorgzame samenleving door de zorg en ondersteuning van een naaste op zich te nemen.

De WMO 2015 schrijft voor dat de gemeente mantelzorgbeleid ontwikkelt en daarin onder andere formuleert hoe zij mantelzorgers gaat ondersteunen.

Wij constateren dat de gemeente geen beleid c.q. een beleidsplan heeft voor mantelzorg. Er is zelfs geen ambtenaar meer die mantelzorg in zijn of haar taakstelling heeft. In 2019 heeft de toenmalige wethouder die verantwoordelijk is voor mantelzorg ons meegedeeld dat de gemeente de mantelzorg heeft gedelegeerd aan ONS welzijn. Dit verbaast ons ten zeerste. Immers je kunt eerst beleid delegeren wanneer je als delegerende organisatie een beleid hebt op basis waarvan delegatie mogelijk is. Anders is het ad hoc en heeft het geen toegevoegde waarde.

De Adviesraad Sociaal Domein Oss adviseert:

Visie op mantelzorg door de gemeente ontbreekt, wij adviseren:

- Vraag MantelzorgNL om het beleid van de gemeente te waarderen, op te stellen en stel zelf een programmapakket samen. Neem onze adviezen uit ons eerder advies mee om tot een afgewogen beleidsplan te komen.
- Ontwikkel tegelijkertijd een gemeentelijke visie op langer thuis blijven wonen in samenhang met het faciliteren van de benodigde mantelzorg.
- Neem in een beleidsplan mee hoe de gemeente de mantelzorgers wil bereiken en besteed hierbij tevens aandacht aan mantelzorgers met een multiculturele achtergrond.
- Ontwikkel een integraal gemeentelijk beleid binnen het gehele Sociaal Domein. Waarin de Wmo regelingen, het Mantelzorgbeleid en Participatie beleid elkaar versterken. Ook de rol van eHealth moet hierin passen.
- Streef naar een mantelzorgvriendelijke gemeente en faciliteer zorg, werk, welzijn en mogelijkheden tot levensloop geschikt wonen.

B. Mantelzorgsteunpunt

Mantelzorgers moeten op een passende manier kunnen zorgen en in staat zijn deze zorg te combineren met andere activiteiten. Dit kan alleen maar bij goede informatie en ondersteuning en respect vanuit de samenleving dus ook vanuit de gemeente.

Mantelzorgers willen natuurlijk zorgen voor hun naasten. Dit kan echter alleen maar wanneer er een mantelzorgvriendelijke omgeving is.

De Adviesraad Sociaal Domein Oss adviseert:

- Neem het bovenstaande mee in het ontwikkelen en formuleren van echt mantelzorgbeleid in de gemeente.
- Creëer voldoende voorzieningen voor mantelzorgers in Oss.
- Maak inzichtelijk hoe de gemeente de mantelzorg kan verlichten en ondersteunen.
- Communiceer in voldoende mate welke extra ondersteuning mantelzorgers krijgen in Oss.
- Maak merkbaar en herkenbaar de relatie van de Wijkteams en mantelzorg.
- Maak een wijk gebonden aanpak van mantelzorg en mantelzorgers mogelijk. Zorg dat er zicht is op mantelzorgers per wijk en een wijkgerichte aanpak.
- Draag zorg voor herkenbare steunpunten, laagdrempelig benaderbaar en dichtbij de mantelzorgers van de verschillende wijken in Oss.
- Communiceer regelmatig over mantelzorg en de mantelzorgsteunpunten.

C. Financiën

De gemeente heeft een wettelijke taak om mantelzorgers te ondersteunen en te waarderen. De gemeente Oss ontvangt jaarlijks budget voor het uitvoeren van hun wettelijke taken in het sociale domein. Aanvankelijk waren de budgetten voor mantelzorg naar onze mening geormerkt maar helaas is dat nu niet meer.

Mantelzorg.nl geeft voor mantelzorgondersteuning voor 2022 een budget indicatie af van € 857.887,83. De wethouder heeft indertijd meegedeeld dat, gelet op wat hierboven is weergegeven, dit mantelzorgbudget in de algemene middelen is opgenomen en derhalve niet geormerkt aan mantelzorgondersteuning wordt besteed.

Er is bij de Adviesraad Sociaal Domein veel onzekerheid en twijfel over de wijze waarop de gemeente met mantelzorgers omgaat temeer ook omdat beleid ontbreekt. Dit is echter noodzakelijke wanneer wij een en ander afzetten tegen de maatschappelijke waarde van mantelzorg.

Wij citeren uit Mantelzorg.nl: "Mantelzorgers besteden in de gemeente Oss circa 9 miljoen uren per jaar aan mantelzorgtaken. De waarde van de tijdsinzet van mantelzorgers wordt geraamd tussen de 79 en 130 miljoen euro per jaar. Zij maken per jaar circa 10 miljoen euro aan kosten om mantelzorg te kunnen bieden. Denk hierbij aan reiskosten, en uitgaven aan extra boodschappen, medicatie en/of zorgattributen.

Wat zouden de kosten voor de maatschappij zijn indien de zorg aan de zorgbehoevende op een andere wijze, door professionals, zou worden verleend? Het vervangen van de mantelzorgers in de gemeente Oss door publieke en private zorg kost tussen de 178 en 244 miljoen euro per jaar".

Past het (ontbreken van) mantelzorgbeleid van onze gemeente bij deze niet te onderschatten nieuwe kennis?

De Adviesraad Sociaal Domein Oss adviseert:

- Maatschappelijk en financieel belang van mantelzorg is niet herkenbaar in het gemeentelijk beleid. Maak dit belang inzichtelijk en transparant.
- Hoewel indicatief geef nadrukkelijk aan op welke wijze de mantelzorg ondersteuningsgelden (ruim € 800.000,00) worden aangewend.
- Communiceer regelmatig over de (onschatbare) waarde van mantelzorgers.

D. ONS welzijn

In 2019 heeft de toenmalige wethouder die verantwoordelijk is voor mantelzorg ons meegedeeld dat de gemeente de mantelzorg heeft gedelegeerd aan OnsWelzijn. Dit verbaast ons ten zeerste. Immers je kunt eerst beleid delegeren wanneer je als delegerende organisatie een beleid hebt op basis waarvan delegatie mogelijk is. Anders is het ad hoc en heeft het geen toegevoegde waarde.

De Adviesraad Sociaal Domein Oss adviseert:

- Maak een beleidsplan aan de hand waarvan OnsWelzijn een goed actieprogramma kan ontwikkelen. Dit biedt de gemeente handvatten om het beleid vast te stellen en de uitvoering van het beleid te evalueren. De gemeente kan niet stellen dat zij mantelzorg hebben overgedragen aan OnsWelzijn zonder een beleidsstuk.
- Beschrijf bij elk actiepunt bij wie de regie ligt, bij de gemeente of bij ONS welzijn.
- Benoem duidelijk op welke wijze de gemeente mantelzorg ondersteunt. Benoem tevens de mogelijkheden die OnsWelzijn heeft bij de ondersteuning aan mantelzorgers als onderdeel van het beleidsplan.
- Maak ook naar de samenleving inzichtelijk wat de gemeente verwacht van OnsWelzijn m.b.t. mantelzorg.
- Inventariseer en maak inzichtelijk wat het uitgavenpatroon van ONS welzijn is ten behoeve van mantelzorg(ers).
- Laat OnsWelzijn werken aan het maken en in beeld brengen van netwerken voor mantelzorgers waardoor al vermindering van druk kan ontstaan. Te denken valt aan het periodiek een time-out bieden aan de mantelzorger en andere escape mogelijkheden om tijdelijk even rust te krijgen. Veel mantelzorgers staan 24 uur per dag stand-by. Dit zijn voornamelijk de partners.
- Benoem in de communicatie regelmatig tot wie mantelzorgers en toekomstige mantelzorgers zich kunnen richten bij vragen etc. Wie zijn de contactpersonen van OnsWelzijn voor mantelzorg en de gemeente.

In onze vergaderingen hebben wij in de achterliggende periode aandacht besteed aan de hierboven benoemde punten. In het kader van dit aanvullend advies stellen wij het op prijs dat u deze punten als ongevroegd advies mee wilt nemen. Natuurlijk samen met onze adviezen in ons advies daterend uit 2019.

Samenvattend:

Wij hopen met ons advies en aandachtspunten te bereiken dat mantelzorgers weten dat zij er niet alleen voor staan en op de steun van alle, onder de regie van de gemeente Oss bij de uitvoering van het Mantelzorgbeleid betrokken organisaties kunnen en mogen rekenen zodat de gemeente Oss wordt gezien en ervaren als een mantelzorgvriendelijke gemeente.

Vanzelfsprekend is de Adviesraad Sociaal domein Oss bereid om dit ongevraagde advies en aandachtspunten tezamen met ons eerdere advies uitvoerig met u te bespreken.

Met vriendelijke groeten,

Jaap Kool
voorzitter ASD Oss

Gerard Steverink
lid ASD Oss

Mart van Wanrooij
voorzitter kenniskring Wmo-ASD Oss